

Bijlage 1: Het projectplan

1.1 Korte beschrijving van de organisatie

VVF-Brussel vzw is een zelfstandige vzw en een afdeling van Familiekunde Vlaanderen vzw. Ons werkingsgebied strekt zich uit over het hele Brusselse hoofdstedelijke gewest. Advies, opleiding, overleg, uitwisseling van ervaring, ontmoeting en samenwerking op het vlak van familiekunde en verwante wetenschappen staan daarbij centraal. <http://www.vvf-brussel.be/>

VVF-Brussel vzw is ook een onderdeel van Familiekunde Vlaanderen vzw, haar doelstellingen zijn:

Het ondersteunen en bevorderen van de disciplines familiekunde en heraldiek;
De organisatie en de coördinatie van wetenschappelijk onderzoek, adviseren, ondersteunen, begeleiden, verzamelen/bewaren van documentatie en verspreiden van informatie;
De belangen van de leden behartigen, ten overstaan van de overheid en andere partijen;
Het werkingsgebied strekt zich uit over het grondgebied van gans de Vlaamse Gemeenschap;
Familiekunde Vlaanderen telt ongeveer 4.000 leden in de onderliggende twee verenigingen. Op nationaal, provinciaal en regionaal niveau worden activiteiten voor de leden en belangstellenden georganiseerd, zoals spreekbeurten, lessen of lessenreeksen en uitwisseling van gegevens. Er zijn vier grote en talrijke kleinere documentatiecentra, waar alle mogelijke genealogische en historische gegevens worden bewaard, verwerkt, en ter beschikking gesteld van de leden.

Er wordt lokaal en nationaal samengewerkt met andere organisaties in de sociaal-culturele sector zoals heemkundige kringen, maar ook met openbare besturen, bibliotheken en archiefdiensten. De vereniging werkt nauw samen met het Rijksarchief ondermeer om de opening van de archieven op zaterdag mogelijk te maken.

1.2 Beschrijving van het project

Beschrijf bij een eerste aanvraag het volledige project en geef daarbij de verschillende fasen of onderdelen aan.

1.2.1 Doelstellingen

In **historisch, demografisch en sociologisch onderzoek van migratiebewegingen** zijn in het recente verleden diverse begrippen en inzichten ontwikkeld die toelaten nieuwe pistes en prioriteiten te leggen in **genealogisch onderzoek**. Als voorbeeld kan een concept als “chain migration” worden aangehaald. Dit project wil niet alleen de brug tussen recent wetenschappelijk onderzoek en nieuwe erfgoedpraktijk leggen maar vervolgens ook **nieuwe erfgoedinstrumenten of genealogische methodes** ontwikkelen die daarop inspelen en waardoor die inzichten hanteerbaar worden gemaakt. Na een **verkenningfase**, volgt een **ontwikkelingsfase** waarbij met genealogen, erfgoedwerkers en via focusgroepen gewerkt wordt naar **een eindrapport en toolkit**. Als lanceringmoment van de ontwikkelde instrumenten wordt gemikt op 27 maart 2010, tijdens het **nationaal congres van VVF** te Brussel.

Het project moet mensen helpen om de belangrijke potentiële breuklijn in hun familiegeschiedenis niet alleen te overbruggen maar in hun genealogie een heel waardevolle plaats te geven. Deze inzichten zijn niet enkel interessant voor hun eigen nageslacht, maar ook voor de wetenschappelijke kennis en het erfgoed in Vlaanderen (en Brussel).

De **doelstellingen** van dit project zijn:

- het sensibiliseren van de cultureel-erfgoedgemeenschap familiekunde in Vlaanderen;
- het effectief proberen te forceren van een doorbraak voor interculturele uitwisseling;
- opname van inzichten over migratie in zowel het vertoog als de praktijk van 21ste-eeuwse familiekunde;
- het maken en doorgeven van geschikte instrumenten op het vlak van migratie en familiekunde.

Om een deel van deze doelstellingen te verwezenlijken, wordt samengewerkt met de Brusselse afdeling van de Unie van Turkse Verenigingen (UTV). De chain migration van Turken naar Brussel worden als gevalstudie onderzocht. Om op basis van dit onderzoek dan een genealogische toolkit te ontwerpen, die vervolgens ook elders in Vlaanderen en door andere bevolkingsgroepen kan ingezet worden.

1.2.2 Beoogde effecten en resultaten

Een van de belangrijkste beoogde effecten is dat op een andere wijze wordt nagedacht over **migratie en familie** en dat dit concreet vertaald wordt in de **erfgoeddiscipline van familiekunde** in ons land.

Dit impliceert een verschuiving van het perspectief naar een model waarbij men de resultaten en modellen van de studie van **grote processen van migratie** wil hanteren om interessante en relevante vragen te stellen over de eigen **familiegeschiedenis** of de familiegeschiedenis van migranten die men wil bestuderen. Hierbij wordt in de eerste plaats gefocust op **de 20ste eeuw** en het vullen van een belangrijke lacune, zowel in erfgoedbewaarinstellingen als in het familiekundig repertoire. Het zou heel erg significant en belangrijk zijn als niet alleen de resultaten van ons project maar ook **enkele voorbeeldfamiliegeschiedenissen** van immigranten van de eerste, tweede en derde generatie in genealogische publicaties (zoals Vlaamse Stam) of websites terechtkomen.

Cruciaal is dat niet direct gefocust wordt op klassieke genealogische benaderingen en methodes (omdat deze vaak defacto en ongewild "uitsluitend" werken) maar getracht wordt om dit **familiekundige repertoire en instrumentarium "insluitend"** aan te vullen en op deze wijze de fascinerende familiegeschiedenissen van recente en minder recente immigranten te integreren in het grote geheel van familiekunde in Vlaanderen.

1.2.3 Doelgroep

1.2.3.1 Beschrijving

- o geïnteresseerden uit families van migranten in de 21^e en de 20^e eeuw in Brussel, in het bijzonder Turkse families
- o bemiddelaars die werken met Turkse families die een recente migratie hebben meegemaakt en aan het verwerken zijn in Brussel
- o familiekundigen en andere erfgoedwerkers
- o grote publiek (sensibilisering)

1.2.3.2 De interactie met het publiek / de doelgroep

Heel dit project is erop gericht om **sociaalwetenschappelijke en genealogische inzichten en methodes** te vertalen en te gebruiken in een **vertaalslag met het publiek**.

De interactie met het publiek is tweeledig:

- o Eerst wordt in samenwerking met de Brusselse afdeling van de Unie van Turkse Verenigingen (UTV) gewerkt met Turkse **families** als voorbeeld- en gevalstudie.
- o Vervolgens worden de **resultaten en instrumenten** gepubliceerd en ter beschikking gesteld van de brede sector en het publiek. Dit zal gebeuren op het nationaal congres van VVF te Brussel op 27 maart 2010. Dit valt daarom ook buiten het bestek van dit project.

1.2.4 Landelijk relevante dimensie

Alleen voor ontwikkelingsgerichte cultureel-erfgoedprojecten.

1.2.4.1 Beschrijving

In het vooronderzoek worden expliciet zowel **interessante praktijken en verenigingen** uit België als uit het buitenland geïdentificeerd en gecontacteerd. Dit legt een basis voor verdere samenwerking.

VVF-Brussel en de Brusselse afdeling van de Unie van Turkse Verenigingen voeren dit project uit in nauwe samenwerking en overleg met hun landelijke koepelorganisaties, om aldus te garanderen dat de bereikte resultaten en ontwikkelde methodieken ook op landelijke niveau inzetbaar zullen zijn.

Er wordt actief bijgedragen tot het **vertalen van resultaten en methodes** van internationaal en nationaal onderzoek rond migratie **naar de cultureel-erfgoedpraktijk in Vlaanderen**.

Er worden **nieuwe instrumenten** ontwikkeld (handboekje, schema's, procedures, ...) die in heel Vlaanderen in de erfgoedsector bruikbaar zijn. Dit geldt niet alleen voor familiekundigen, binnen of buiten de structuren van Familiekunde Vlaanderen, maar ook voor erfgoedcellen, heemkundige kringen, ...

Deze **instrumenten** kunnen ook worden gebruikt door andere organisaties die met migranten en hun families (tweede, generatie, derde generatie, ...) werken, alsook via het netwerk van inburgeringscursussen, opleidingen, etc.

De **resultaten** worden expliciet gepresenteerd op grote landelijke manifestaties van de cultureel erfgoedsector, namelijk de Week van de Smaak 2009 en het nationaal congres van VVF in 2010.

1.2.4.2 Communicatiestrategie

Volgende communicatiekanalen worden gebruikt:

- o Er wordt zeer actief gebruik gemaakt van **communicatie via websites** van VVF-Brussel en partners, alsook van erfgoedorganisaties in het algemeen en familiekundige sites in het bijzonder.
- o Verder worden ook **websites en nieuwsbrieven** van organisaties die actief zijn in de sector van het werken met migranten actief gebruikt om discussies los te weken. In overleg met het Minderhedenforum wordt gezocht naar andere geschikte communicatiemiddelen om op een goede manier de migranten zelf te bereiken.
- o In de **gedrukte publicatiekanalen** van Familiekunde Vlaanderen (Vlaamse Stam), van het steunpunt (faro. tijdschrift over cultureel erfgoed), ...
- o Via geregelde **persmededelingen** wordt de Vlaamse bevolking gesensibiliseerd.
- o Er wordt in de loop van het project verder onderzocht of de mogelijkheid bestaat om op vlak van communicatie een koppeling te maken met een filmproject dat de UTV wil realiseren omtrent de herinneringen van de eerste generatie Turkse immigranten in Vlaanderen. Indien haalbaar, wordt daarbij een communicatiesamenwerking opgezet met Mehmet Cömert, een Turkse journalist bij de EG in Brussel (tevens maker van deze film), en met het Nederlandstalige huis-aan-huis-blad "Brussel deze Week".

Voor de laatste fase (vanaf november 2009) wordt in overleg met de partners een **communicatieplan** uitgewerkt om zowel voor de **publieksmomenten** als voor de **bekendmaking van de resultaten** een maximale impact te hebben:

- o Er wordt al mee gesurft op de publiciteitsstroom van de vierde **Week van de Smaak 2009** door specifiek in te spelen op het verzamelen van informatie over Turkse keukens, vanuit een perspectief van ketenmigratie (chain migration) en gezinshereniging, opnieuw in samenwerking met de UTV. De erfgoedcel Brussel bekijkt samen met VVF-Brussel, FARO en UTV hoe we de eerste voorlopige resultaten op een publieksvriendelijke manier kunnen bekend maken tijdens dit jaarlijks evenement in Brussel.
- o Er wordt gemikt op de presentatie en onder de aandacht brengen van de **resultaten** tijdens het **nationale VVF-congres van 27/03/2010**, gekoppeld aan een persconferentie. Verschillende partners die bij dit project betrokken zijn (FARO, erfgoedcel Brussel, AMVB) werken mee aan de realisatie van het congres en zullen dus ook hun steentje bijdragen aan de bekendmaking van het congres en de resultaten van dit project die daar worden voorgesteld. .

1.2.5 Internationaal belang van het project

Alleen voor internationale cultureel-erfgoedprojecten.

1.2.5.1 Beschrijving

1.2.5.2 Bevordering van de internationale samenwerking, uitwisseling en expertise

1.2.5.3 Relevantie van het project voor het cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen

1.3 Concrete uitwerking van het project

1.3.1 Stappenplan

Doorgaans wordt in genealogische projecten (die migratie aansnijden) gefocust op categorieën (met of zonder papieren, buitenlander of geboren in het land, ...) en op officiële bronnen (registers, passagierslijsten, ...). Concepten uit de familiekunde en genealogie, zoals generatie (in eerste, tweede, ..), weergegeven als een trap of laag in een stamboom, zijn in die vorm eigenlijk statisch en categorisch. Familiekundige concepten kunnen ook **dynamischer** worden ingekleurd. Migratie is een ingrijpende gebeurtenis in een familiegeschiedenis en dit zouden we op een of andere wijze moeten kunnen uitdrukken in de representatie van de resultaten van familiekundig onderzoek. Hiervoor moeten we die modellen herdenken en ermee experimenteren, bijv. door gebruik te maken van andere metaforen dan die van een boomstructuur of een kwartierstaat.

1.3.1.1. Verkenningsfase: literatuurstudie en onderzoek

In de eerste fase van het project (juli-september) worden de diverse vormen van migratie geïdentificeerd in de literatuur en verwerkt in een overzicht.

Het komt er op aan te trachten **migratie en familiegeschiedenis** zoveel mogelijk in termen van **processen** te formuleren. In die processen schuilen **modellen van relaties** tussen migranten en binnen groepen immigranten. Die kan worden gekoppeld aan **modellen binnen familiekunde**.

Een van de mechanismen die geïdentificeerd werden in studies over migratiebewegingen is **kettingmigratie of 'chain migration'**: een mechanisme waarbij buitenlanders immigreren door familiehereniging. Dit proces verwijst naar een klein aantal pioniers die de eerste stappen zetten om elders een nieuwe plek te vinden. Ze sturen dan informatie naar huis en die informatie moedigt migratie vanuit de regio van herkomst aan.

Als **gevalstudie** wordt speciaal ingezoomd op de Turkse gemeenschap te Brussel, die hier inmiddels ruim 40 jaar aanwezig is en waarvan de derde generatie nog amper contact heeft met de regio en familie van herkomst. De te ontwikkelen modellen kunnen ook inspirerend zijn voor de bestudering en publieke ontsluiting van gegevens over eerdere **migratiestromen (vanaf 1830) binnen het land naar Brussel** (iets wat relevant is voor een instelling als het AMVB).

1.3.1.2. Concrete uitwerking

Zoals reeds eerder vermeld is het van belang om op basis van de gemaakte synthese de stap te zetten naar een familiekundige praktijk. Bij het ontwikkelen van instrumenten zal speciale aandacht besteed worden aan het distilleren van inzichten voor genealogen en andere geïnteresseerden die inzicht willen verwerven.

In eerste instantie wordt de kennis en ervaring uit de eerste fase verwerkt om te komen tot **een toolkit**. Het moet een instrument worden dat aan alle voorwaarden voldoet van erfgoedstudies en duidelijk ook uitwegen mogelijk maakt voor wetenschappelijke studies. De module die specifiek focust op het documenteren van het migratiemechanisme en de rol van de familie daarin kan via de gevalstudie is samenwerking met de Brusselse afdeling van de Unie van Turkse Verenigingen (UTV) uitgetest worden. Op basis van dit voorbeeld van chain migration (van Turken naar Brussel) wordt een genealogische toolkit ontwikkeld, die vervolgens ook elders in Vlaanderen en door andere bevolkingsgroepen kan ingezet worden.

De oefening bestaat uit het ontwikkelen van methodes/instrumenten die volop inspelen op de benaderingen van **sleutelprocessen in migratie- en familiegeschiedenis**. Als gekeken wordt naar beschikbare bronnen in de **archieven** (zie alvast http://www.vvf-brussel.be/pdf/thema2006/verslag20061021_01_stadsarchief_brussel.pdf), valt op dat er heel cruciale stukjes of (informatie)schakels van de keten ontbreken, zeker voor wat families zelf betreft. In dit project moeten we dus op zoek naar andere en bijkomende informatie.

Zo is er in eerste instantie het proces van het **op afstand uitwisselen en interpreteren van informatie**. Daarbij gaat de aandacht naar het **verzamen van de bronnen** waarmee informatie naar huis gestuurd werd. Naar wie? Welke brieven of andere documenten werden gestuurd? Zijn die bewaard? Wat stond er in? Welke brieven gingen mee? Via **methodes van mondelinge geschiedenis** kan dit aangevuld worden. Dit is nodig om vooral, in geval van kettingmigratie, de ervaring van de mensen die zich na verloop aansloten zorgvuldig te documenteren. Hierbij kan worden gewerkt met instrumenten die ontwikkeld zijn aan de Universiteit Gent en binnen FARO. Medewerkers van de Brusselse afdeling van UTV zullen door de projectmedewerker (en mede begeleid door FARO) aangestuurd worden om via interviews met Turkse migranten van de eerste generatie deze informatie trachten op te sporen.

De tweede reeks informatie is **de oriëntatie en vormen van overleven in de stad waar men aankomt**. Dat wordt in dit project toegespitst op het aspect voedingsgeschiedenis: hoe zette de eerste generatie Turkse migranten in Brussel haar culinaire traditie verder? Waar vond men de ingrediënten? In welke mate was er van aanpassing sprake? Hoe kwam het netwerk van eigen winkels en de import uit Turkije tot stand? Welke familiebanden en regionale connecties speelden hierin mee? Hier wordt gebruik gemaakt van de **methodiek van mental mapping**. Hiervoor loopt in 2009 en 2010 een traject binnen steunpunt FARO. Dit project sluit zich daarbij aan. Dit wordt tijdens de tweede fase (vanaf oktober 2009) vertaald in een concreet werkinstrument dat deel uitmaakt van de toolkit.

Door de combinatie van deze methodes en het afstemmen op diverse types van migratie, wordt vooral een **sleutelfase in de geschiedenis van een familie** uitvoerig gedocumenteerd. Deze informatie wordt gebruikt als ankerpunt om de familiegeschiedenis in de Brusselse situatie te organiseren.

Tussentijds kunnen de voorlopige resultaten vanuit de gevalstudie in verband met voedingsgeschiedenis op een publieksvriendelijke manier gepresenteerd worden tijdens de **Week van de Smaak 2009**. Turkije is immer het gastland. In Brussel werken Erfgoedcel Brussel, FARO, VVF-Brussel en UTV hierrond samen.

Het einde of de mijlpaal van de laatste fase is het presenteren van het onderzoeksrapport, een beschrijving en analyse van de gedeelde ervaringen, het voorstellen van de ontwikkelde toolkit en van de eerste resultaten en het organiseren van een workshop, dit alles op het **nationale VVF-congres van 27/03/2010**

1.3.2 Timing

Planningsfase (valt buiten deze projectaanvraag) : september 2008 - februari 2009

- o de nodige contacten worden gelegd tussen de partners;
- o door diverse partners wordt het al bestaande materiaal samengebracht.

Vorbereidende fase(valt buiten deze projectaanvraag) : maart - juni 2009

- o oprichten van begeleidende stuurgroep
- o aanwerven van een projectmedewerker
- o concrete werkafspraken met UTV-Brussel

Fase 1: juni-september 2009

- o internationale literatuurstudie ; opstellen van synthesesnota
- o contacten met de diverse partners
- o introductie mondelinge geschiedenis voor medewerkers UTV

Fase 2: oktober – november 2009

- o organisatie van focus- en testgroepen
- o Interviews binnen Turkse gemeenschap van Brussel
- o Tijdens de week van de smaak met als gastland Turkije wordt de veranderende eetcultuur van Turkse migranten voorgesteld

Fase 3: december 2009 – maart 2010

- o Afwerking van het onderzoeksrapport/toolkit
- o Presentatie en lancering van de eindresultaten tijdens het nationale VVF-congres van 27/03/2010

Nazorg (valt buiten de projectaanvraag)

- o De verdere ontwikkeling en uitwerking van dit project wordt aangeboden aan geïnteresseerde organisaties, waarbij in de eerste plaats gedacht wordt aan Familiekunde Vlaanderen/VVF.
- o De instrumenten staan ter beschikking van zelforganisaties voor migranten en etnisch culturele minderheden, voor koepelorganisaties, voor welzijnswerkers, etc.

De resultaten van het experiment rond mentale kaarten wordt geïntegreerd in het bredere project dat door FARO. gecoördineerd wordt en worden daar gevaloriseerd.

1.4 Samenwerking en netwerking met andere culturele organisaties

Samenwerking met een organisatie die erkend en/of gesubsidieerd is op basis van het Cultureel-erfgoeddecreet van 2008, is verplicht voor een organisatie die de zorg voor of de ontsluiting van cultureel erfgoed niet als kerntaak heeft.

1.4.1 Opsomming van de partners

Erfgoedcel Brussel: erfgoedbrussel@vgc.be

UTV-Brussel en Nationaal: selamet.belkiran@utvweb.be

AMVB: patricia.quintens@amvb.be

FARO: Marc.Jacobs@faronet.be

Heemkunde Vlaanderen: info@heemkunde-vlaanderen.be

Volkskunde Vlaanderen: info@volkskunde-vlaanderen.be

VUB- Vakgroep Sociaal Onderzoek, Interface Demography: hdevalk@vub.ac.be

Minderhedenforum: naima@minderhedenforum.be

1.4.2 Concrete meerwaarde van de samenwerking

De in 1.4.1. opgesomde organisaties worden lid van de stuurgroep en begeleiden en bewaken de inhoudelijke en methodologische uitwerking:

Er kan worden ingepikt op de inspanningen bij FARO om modellen rond mental mapping/mentale kaarten te ontwikkelen. Verder wordt ook bijstand verleend bij het maken van een communicatieplan en bij het helpen detecteren van internationaal interessante partners. Via publicatiekanalen van FARO kunnen reflecties over methodologie, probleemstelling en resultaten worden aangeboden.

De samenwerking met AMVB en Erfgoedcel Brussel zullen zeker schaalvoordelen opleveren langs beide zijde.

Er kunnen eventueel nog bijkomende initiatieven van de partners gekoppeld worden tijdens het project.